

beurt de olie, met in zijn kielzog een optimistische drang naar een snelle toekomst. In Houston werd de afgedankte baksteen echter een hulpmiddel en een verlichting voor een zwarte gemeenschap die bij ontstentenis van overheidsdiensten zélf haar straten verhardde. Wanneer wegwerkzaamheden vandaag de dag historische sporen blootleggen, kunnen dat lokale bakstenen zijn die iets vertellen over optimistisch verzet en de verenigde krachten achter het vak van metselaar, een van de eerste ambachten waar zwarte en witte mensen naast elkaar werken.⁷

Vijfenzeventig jaar vóór het trottoir materialiseerde, diende landschapsarchitect Arthur Comey een masterplan in voor de groeiende stad Houston. In 1912 stelde hij voor een groene corridor aan te leggen die werd verbonden door een stelsel van 'residentiële boulevards' en omzoomd met groenblijvende eiken. De boulevards beschreef hij als 'brede straten waarop men alleen plezierrijtjes mag maken, zodat de waarde van het onroerend goed stijgt'.⁸ Het feit dat hij zijn boulevards baseerde op 'het maken van plezierrijtjes' was een merkwaardige zet — auto's waren nog maar een paar jaar op de markt. En zoals de meeste planners van die tijd gebruikte en versterkte Comey voor zijn ontwerp een model van een gesegregeerde stad. De toekomst van zijn hoogst-moderne optimisme lag dus verscholen in de witte achtergrond van het plan, tussen de patronen in zwarte inkt die de boulevards symboliseerden. Meer dan 100 jaar later onthult het ontwerp zijn politieke implicaties. Sommige van de duurste gebouwen van de stad staan vandaag de dag langs de boulevard met loofbomen; hun weelderige bladerdak bedekt rijke, witte buurten.⁹ Terwijl het grootste deel van Comey's plan vanwege de opkomende industrialisatie ongerealiseerd bleef, gebruiken hedendaagse landschapsarchitecten het optimisme ervan problematisch genoeg nog steeds als een historische referentie bij het afronden van deze onvoltooide visie.

Overigens illustreren deze drie artefacten hoe het optimisme is geïntegreerd in de bouwkundige structuur van Houston en hoe het daar voortdurend wringt. Bakstenen, eens een teken van vooruitgang, werden afgedankt ten gunste van de asfaltstad, groeiden vervolgens in gediscrimineerde zwarte buurten uit tot optimistische symbolen en keerden uiteindelijk als tekenen van zowel traditie als verzet terug naar de stadscentra en trottoirs. Hoewel het optimisme Houston heeft

aangevreten, was de jonge stad zonder optimisme — zonder tunnels die overstromingen tijdens een orkaan kunnen opvangen, zonder bakstenen als verenigend erfgoed om mee te bestraten, en zonder groenblijvende eiken als inheemse vergroeners die stedelijke hitte-eilanden beperken — verloren gegaan. Het optimisme heeft onze steden gemaakt en geruïneerd en kan ze toch nogmaals redden — zolang het zich bewust is van zijn vreemde voorliefde voor utopieën, onwetendheid en privilege, gekoppeld aan een snufje scepsis ten aanzien van architectuur als gangmaker. Telkens wanneer we een beroep doen op het optimisme om een bepaalde toekomst te (her)verbeelden, wordt andere toekomst het zwijgen opgelegd. Daarom moeten we uitzoeken welke ambivalenties er besloten liggen in de optimistische ontwerpen van plekken. Als we goed kijken, zien we dat al die visies onder ons zijn, sluimerend, ooit verlaten als afbrokkende dromen. Zo gaat dat.

Vertaling: InOtherWords, Maria van Tol

7

Carol McDavid, 'When is "Gone" Gone? Archaeology, Gentrification, and Competing Narratives about Freedmen's Town, Houston', *Historische Archeologie* 45/3 (2011), 74–88.

8

Arthur C. Comey, *Houston: Tentative Plans for its Development, Report to the Houston Park Commission* (Boston: Press of Geo. H. Ellis Co., 1913), 39.

9

Chris Servidio, 'Urban Tree Distribution Reveals Neighborhood Inequalities within Cities, Including Houston', *Urban Edge, Rice University Kinder Institute for Urban Research* (2019), online gepubliceerd.

Jeffrey Kruth

The Use of the Earth for the Good of Man Optimism and Nostalgia in Roland Wank's Public Architecture

In the midst of the Great Depression, the United States government implemented a series of built works intended to showcase an architectural modernity projecting a path out of economic precarity through the creation of large-scale public works projects. President Franklin D. Roosevelt's New Deal programmes created post offices, park pavilions, schools, infrastructure and social housing programmes to relieve economically distressed city neighbourhoods and poor rural communities alike. Through Roosevelt's close group of advisors, known as his 'brain trust', economists like Rexford Tugwell employed an army of technocrats including engineers and architects to implement a progressive vision for a post-Depression era. In the 1930s era of political and economic uncertainty, when both communism and fascism abroad appealed to an American public, Roosevelt sought a delicate political balance that would both preserve the core of a market-based capitalist development system while reigning in some of its worst impacts.

The creation of administrative arms like the Tennessee Valley Authority (TVA) created exemplary projects that aimed to reorganise the settlement patterns of entire regions through the rerouting and damming of waterways, the construction of parkways, and new towns like Norris, Tennessee. Influenced by Clarence Stein and the ideas of the Regional Planning Association of America (RPAA), programmes of environmental conservation, rural electrification and the development of modern new towns enabled the spread of ideological phrases through New Deal pamphlets like 'The Use of the Earth for the Good of Man'.¹

In this essay I examine two different projects by Hungarian-born Roland Wank as lead architect. The first is the work Wank accomplished while at the TVA (1933–1936). The second is his work outside Cincinnati, Ohio in the greenbelt town of Greenhills (1935–1938). While at different scales, both projects exemplify a reciprocal relationship between the domestic sphere and regional infrastructural

development to promote a modern ideal of 'the good life'.

Today, the diminished capacities and deferred maintenance of these forward-looking projects can be likened to what cultural theorist Lauren Berlant refers to as a 'cruel optimism'. Berlant defines this as a relation that 'exists when something you desire is actually an obstacle to your flourishing'.² I use this phrase to examine the legacy of these New Deal projects in light of a contemporary movement of progressive-minded politicians and activists seeking to create a Green New Deal structured in the image of the 1930s model.

Power and the Technological Sublime at the TVA

In 1933, the US Congress approved legislation creating the TVA, which quickly began to acquire property in the sloping topography surrounding the Tennessee River basin. The TVA sought to create a storage reservoir and hydroelectric power station at the confluence of the Clinch and Powell Rivers in an effort to encourage a consistent water supply for farmers, conserve forest land and bolster economic activity in a region totalling more than 200,000 km². Poor land use and farming practices coupled with the impacts of the Great Depression left the region impoverished and unsuitable for viable agricultural production. President Roosevelt saw the region as prime for winning over potential voters and employed his 'brain trust' of intellectual leaders to show how large-scale government intervention could fundamentally benefit collective

1

Clarence Stein completed the new town of Radburn, New Jersey in 1929. In doing so, he initiated the creation of small, regionally connected communities with access to green space and separate facilities for the automobile. See: Clarence Stein, *Towards New Towns for America* (Liverpool: University of Liverpool, 1951).

2

Lauren Berlant, *Cruel Optimism* (Durham, NC: Duke University Press, 2011), 1.

Jeffrey Kruth

Het gebruik van de aarde ten behoeve van de mens Optimisme en nostalgie in de publieke architectuur van Roland Wank

Midden in de crisis van de jaren 1930 liet de Amerikaanse regering een reeks bouwwerken optrekken met de bedoeling te laten zien hoe de moderne architectuur via de aanleg van groot-schalige openbare projecten een uitweg kon bieden uit de economische onzekerheid. Dankzij de New Deal-programma's van president Franklin D. Roosevelt verzeen er postkantoren, paviljoens in parken, scholen en infrastructuur; ook ontstonden er sociale huisvestingsprogramma's om economisch noodlijdende stadswijken en arme plattelandsgemeenschappen te ondersteunen. De econoom Rexford Tugwell, die deel uitmaakte van de hechte groep adviseurs van Roosevelt die bekend stond als zijn *brain trust*, trok een leger van technocraten aan, onder wie ingenieurs en architecten, om een progressieve visie voor het postdepressietijdperk te implementeren. In de jaren 1930, een tijdperk van politieke en economische onzekerheid waarin zowel communisme als fascisme via het buitenland populair was geworden onder het Amerikaanse publiek, zocht Roosevelt naar een delicaat politiek evenwicht dat de kern van het op de markt gebaseerde kapitalistische ontwikkelingsmodel in stand zou houden en tegelijk enkele van de ergste uitwassen ervan zou beperken.

De oprichting van bestuurslichamen als de Tennessee Valley Authority (TVA) ging gepaard met de uitvoering van voorbeeldprojecten. Deze hadden tot doel de nederzettingsspatronen van hele regio's te veranderen via de omlegging en afdamming van waterwegen, de aanleg van parkwegen en nieuwe steden als Norris in Tennessee. Onder invloed van Clarence Stein en de ideeën van de Regional Planning Association of America (RPAA) zorgden programma's voor milieubehoud, de aanleg van elektriciteit op het platteland en de ontwikkeling van moderne nieuwe steden voor de verspreiding van ideologische opvattingen via New Deal-pamfletten als *The Use of the Earth for*

the Good of Man — Het gebruik van de aarde ten behoeve van de mens.¹

In dit essay onderzoek ik twee projecten waarbij de in Hongarije geboren Roland Wank optrad als hoofdarchitect. Het eerste werk was bestemd voor de TVA (1933–1936), het tweede realiseerde hij buiten Cincinnati in Ohio, in de groengordelstad Greenhills (1935–1938). Hoewel de projecten verschillend van schaal zijn, bestaat er een relatie tussen huiselijke sfeer en regionale infrastructurele ontwikkeling die het moderne ideaal van 'het goede leven' propageert.

Achteraf gezien kunnen de afgenomen capaciteit en het uitgestelde onderhoud van deze toekomstgerichte projecten worden gezien als het resultaat van wat cultureel theoreticus Lauren Berlant betitelt als 'wreed optimisme'. Berlant definieert dit als een relatie die 'bestaat wanneer iets wat je graag wilt, in feite een obstakel vormt om te gedijen'.² Ikzelf gebruik deze uitdrukking om de erfenis van de New Deal-projecten te onderzoeken in het licht van een hedendaagse beweging van progressief ingestelde politici en activisten die voornemens zijn een Green New Deal te creëren naar het voorbeeld van het model uit de jaren 1930.

De macht en het technologische hoogstandje van de TVA

In 1933 keurde het Amerikaanse Congres wetgeving goed die de oprichting van de Tennessee Valley Authority in beweging bracht. De TVA begon al snel onroerend goed aan te kopen in

1

Clarence Stein voltooide de nieuwe stad Radburn, New Jersey in 1929. Hij gaf hiermee de aanzet tot het ontstaan van kleine, regionaal verbonden gemeenschappen met toegang tot groene ruimte en aparte voorzieningen voor de auto. Zie: Clarence Stein, *Towards New Towns for America* (Liverpool: University of Liverpool, 1951).

2

Lauren Berlant, *Cruel Optimism* (Durham, NC: Duke University Press, 2011), 1.

Roland Wank, Norris Dam and powerhouse at night / Norris Dam en elektriciteitscentrale bij nacht, Norris, Tennessee

de glooiende topografie rond het stroomgebied van de rivier de Tennessee. De TVA wilde een opslagreservoir en een waterkrachtcentrale bouwen op de plek waar de rivieren Clinch en Powell samenvloeiden. Het plan was om een duurzame watervoorziening voor boeren te garanderen, bosgrond in stand te houden en economische activiteit te stimuleren. Het ging om een gebied van meer dan 200.000 km². Door onverstandig landgebruik en landbouwbedrijvigheid, en de gevolgen van de crisis van de jaren 1930, was de regio verarmd en ongeschikt geraakt voor levensvatbare agrarische productie. President Roosevelt zag deze regio als een uitgelezen plek om potentiële kiezers voor zich te winnen en gebruikte zijn *brain trust* met intellectuele leiders om te laten zien hoe grootschalig overheidsingrijpen het collectieve leven fundamenteel kon verbeteren. Omdat zowel het fascisme als het communisme zich in het buitenland verspreidde, voelde Roosevelt zich verplicht de potentie van de liberale kapitalistische democratie te demonstreren. Hij wilde daarmee de slechtste kanten van kapitalistische speculatie tegen gaan en tegelijkertijd ruimte scheppen voor meer particuliere investeringen.

Het resultaat bestond niet alleen uit 16, tussen 1933–1944 door de TVA gebouwde hydro-elektrische dammen, maar ook uit talloze kilometers aan parkwegen, beschermd bos en nieuwe steden. De meest opvallende daarvan was de stad Norris, gebouwd voor arbeiders die tussen 1933 en 1936 aan de nabijgelegen Norris Dam werkten. Arthur E. Morgan, de voorzitter van de TVA die van beroep ingenieur was, stond onder druk om de Norris Dam snel te bouwen. Dit monumentale stuk infrastructuur moest namelijk de bekwaamheid en capaciteiten van de TVA aantonen. Roland Wank werd aangesteld als hoofdarchitect van de TVA, onder leiding van planner Earle Draper. Wank drong er bij Morgan en Draper op aan om de Norris Dam in modernistische stijl te bouwen, dit in contrast met de huizen in de *vernacular style* in de stad Norris. Morgan overwoog aanvankelijk een bestaand plan van het Army Corps of Engineers te gebruiken, waar historische motieven en ornamentiek in waren verwerkt. Hij gaf Wank echter toestemming om nieuwe tekeningen te maken, waarbij constructie en architectuur een samenhangend ontwerp zouden vormen. In een brief aan Morgan benadrukte de politiek gemotiveerde, en door de mogelijkheden

van modernisme en massaproductie geïnspireerde Wank: ‘De sociale revolutie voltrekt zich in versneld tempo. Als wij niet voorop gaan lopen, doet iemand anders het.’³

Wank ging aan de slag met een nieuw ontwerp voor de dam en zocht daarbij de inbreng van Albert Kahn, een Amerikaanse architect die door zowel ingenieurs als architecten zeer werd gerespecteerd. Wank gebruikte moderne materialen en brak bewust met de neoklassieke motieven die destijds gangbaar waren in infrastructureel werk. Hij onderschreef de notie van het ‘neo-technische’ tijdperk van de architectuurcriticus Lewis Mumford. Het ging daarbij vooral om het gebruik van aluminium in openbare binnenruimten, welk materiaal Mumford als bij uitstek geschikt achtte voor toepassing in een moderne, geavanceerde samenleving, omdat er geavanceerde techniek nodig is voor de bewerking ervan, plus grote hoeveelheden goedkope elektrische energie.⁴ Door de grote aandacht voor verlichting kwam elektriciteit bovendien op als een architectonisch element en een symbool van optimisme. Speciaal gemaakte verlichtingsarmaturen en aangelichte uitstallingen in bezoekersruimten trokken de aandacht, terwijl de dramatische verlichting van de Norris Dam ‘s nachts de verbeelding aanwakkerde van bekende fotografen als Arthur Rothstein en Ronald Krutch.

Wank had ook talent voor het creëren van een architectonische sequens en het concentreren van menselijke ervaringen in projecten met een monumentale schaal. Hij voorzag in dramatische uitkijkjes langs de top van de dam, waar voetgangers over de rand konden kijken en de zware, schuine, stroomafwaartse kant ervan konden zien. Ook wie per auto via een snelweg vol haarspeldbochten naar de Norris Dam rijdt, aanschouwt een kunstmatig landschap dat zich geleidelijk openbaart. De daaropvolgende onthulling van de dam zelf boezemt de bezoeker ontzag in, omdat Wank deze zorgvuldig in zijn natuurlijke omgeving heeft geïntegreerd. De combinatie van kunstmatige en natuurlijke elementen bracht de historici Christine Macy en Sarah Bonnemaïson

³ Brief van Roland A. Wank aan Arthur E. Morgan, 4 december 1933, 4. TVA Archives, NARA Southeast Region, Atlanta.

⁴ Lewis Mumford, *Technics and Civilization* (Londen: Routledge & Kegan Paul, 1934), 230.

life. With both fascism and communism spreading abroad, Roosevelt felt obligated to showcase the possibilities of a liberal capitalist democracy to thwart the worst features of capitalist speculation while providing space for broader private investment to prosper.

The result was a total of 16 hydroelectric dams built by the TVA between 1933–1944, along with countless miles of parkways, preserved woodland and new towns. The most notable of these was the town of Norris, built for workers constructing the nearby Norris Dam built between 1933 and 1936. Arthur E. Morgan, chairman of the TVA and engineer by trade, was under pressure to quickly construct the Norris Dam, a monumental infrastructural undertaking intended to showcase the prowess and capabilities of the TVA. Roland Wank was appointed as chief architect of the TVA under the direction of planner Earle Draper. Wank pushed on Morgan and Draper to incorporate a modernist aesthetic for the Norris Dam, in contrast to the vernacular residential architecture being constructed in the town of Norris. Morgan initially considered a previous plan drawn by the Army Corps of Engineers that incorporated historical motifs and applied ornament. However, he allowed Wank to redraw the engineering and architecture as a cohesive entity. Politically motivated and inspired by the possibilities of modernism and mass production, Wank insisted in a letter to Morgan: ‘The social revolution is going on at an accelerated pace. If we do not lead it, somebody else will.’³

Wank set to work on redesigning the dam, seeking input along the way from Albert Kahn, an American architect respected by both engineers and architects. Wank deployed modern materials and intentionally broke with the neoclassical motifs prevalent among infrastructural works at the time. He adhered to architecture critic Lewis Mumford’s notion of the ‘neotechnic’ era. Notably, this included the use of aluminium on interior public spaces, which Mumford saw as a material fit for a modern advanced society because it requires advanced technology to refine it and vast amounts of cheap electric power.⁴ Electricity as an architectural element and symbol of optimism also emerged through close attention to lighting. Custom lighting fixtures and backlit displays on the interiors of visitor spaces centred the user’s attention, while dramatic lighting of the Norris Dam at night captured the imaginations of noteworthy photographers like Arthur Rothstein and Ronald Krutch.

Wank was also talented at creating an architectural procession and centring the human experience in projects that were monumental in scale. He incorporated dramatic overlooks along the top of the dam for pedestrians to peer over the side and witness its thick and canted downstream face. Similarly, the approach to the Norris Dam by car slowly reveals the engineered landscape through a switchback parkway. The subsequent reveal of the dam strikes awe in the visitor, as Wank carefully knits the dam into its natural surroundings. The combination of engineered and natural elements lead historians Christine Macy and Sarah Bonnemaïson to refer to Wank’s work at the TVA as conjuring a ‘technological sublime’.⁵

This technological sublime would permeate not only infrastructural works, but also the promise of a good life through realtering domestic life. In the town of Norris, Wank introduced electric stoves, washing machines and refrigerators, bringing the impact of the TVA dam’s hydroelectric power into the domestic sphere in an attempt to bolster support for the TVA at large. Lewis Mumford praised the relationship between technological modernity and domestic life in the region in 1941 when he reviewed a show at the Museum of Modern Art in New York dedicated to the architecture of the TVA, saying it was ‘as close to perfection as our age has come. A new architecture, bold as the engineering from which it springs, is rising in the valley . . . Look at it and be proud that you are an American.’⁶

However optimistic Mumford’s sentiment, in many ways the TVA codified the racial tensions already at play in the American South through discriminatory labour practices and segregationist tactics. While some within the Roosevelt administration sought more progressive stances on racial integration, in practice Arthur Morgan and others saw it as a potential distraction from the work

³ Letter from Roland A. Wank to Arthur E. Morgan, 4 December 1933, 4. TVA Archives, NARA Southeast Region, Atlanta.

⁴ Lewis Mumford, *Technics and Civilization* (London: Routledge & Kegan Paul, 1934), 230.

⁵ Christine Macy and Sarah Bonnemaïson, *Architecture and Nature Creating the American Landscape* (London: Routledge 2003).

⁶ Lewis Mumford, ‘The Architecture of Power’, *The New Yorker* 17/2 (1941), 58.

ertoe om Wank's werk voor de TVA een 'technisch hoogstandje' te noemen.⁵

Dit technische hoogstandje zou niet alleen zijn sporen nalaten in andere infrastructurele werken, maar zou ook via veranderingen in het huishoudelijke domein de belofte van het goede leven doordeesemen. In een poging de steun voor de TVA in algemene zin te vergroten, voorzag Wank de stad Norris van elektrische fornuizen, wasmachines en koelkasten die de invloed van de hydro-elektrische energie van de TVA-dammen naar de huiselijke sfeer brachten. Lewis Mumford preeft de relatie tussen technologische moderniteit en het huiselijke leven in de regio in 1941 in een recensie over een tentoonstelling in het Museum of Modern Art in New York die gewijd was aan de architectuur van de TVA. Mumford beschreef die als 'zo dicht bij de perfectie als we in deze eeuw zijn gekomen. Een nieuwe architectuur, even gedurfd als de ingenieurskunde waaruit zij voortkomt, verrijst in de vallei. (...) Kijk ernaar en wees trots dat je een Amerikaan bent.'⁶

Hoe optimistisch Mumford ook was, in veel opzichten classificeerde de TVA de raciale spanningen die al in het Amerikaanse Zuiden speelden, door discriminatie op het werk en segregatietactieken. Terwijl sommige leden van Roosevelt's regering een progressiever standpunt over rassenintegratie nastreefden, zagen Arthur Morgan en anderen zoiets in de praktijk als een potentiële afleiding van de taak die voor hen lag.⁷ Anderen wezen erop hoe lastig het was om wetgeving door te voeren, wanneer zuidelijke politici 'aandrongen op strikte naleving van de eisen van blanke suprematie bij de toepassing van de New Deal-programma's'.⁸ Van het eindresultaat van het regionale megaproject van de TVA kan worden gezegd dat het reeds aanwezig racisme versterkte en normaliseerde. Dit resulteerde in wat Diane Harris beschrijft als een 'geracialiseerd landschap'.⁹

De bevordering van het goede leven in Greenhills, Ohio

Omdat Wank, behalve dat van de volkshuisvesting in Norris, ook andere modellen van massawoningbouw wilde onderzoeken, vroeg hij de TVA verlot om meer tijd te besteden aan projecten van de Resettlement Administration (RA), die ook was opgericht als onderdeel van Roosevelt's New Deal-beleid. Earle Draper stelde voor dat Wank de TVA zou blijven dienen als 'los-vaste architect, belast met speciale projecten'.¹⁰

Wank werd samen met F. Frank Corder de hoofdarchitect van Greenhills, Ohio, gelegen op 8 km van de grens van de stad Cincinnati en 400 km ten noorden van de TVA-projecten. Greenhills, dat werd gebouwd tijdens het korte bestaan (van 1935 tot 1937) van de RA, was een moderne tuinstad, omgeven door een groengordel van 1.000 ha met de naam Winton Woods. Wank had in Cincinnati recentelijk successen behaald. Hij had hier voor de firma Fellheimer & Wagner gewerkt aan de Cincinnati Union Terminal (1929-1933), die nationaal werd geprezen.

Zowel de Union Terminal als Greenhills werd ontwikkeld en gerealiseerd in het kader van Cincinnati's indertijd progressieve planning. De stedenbouwkundige John Nolen had in 1923 aan de rand van de stad Ohio de opmerkelijke tuinstad Mariemont gebouwd. In 1925 voltooide de stad Cincinnati als eerste in de VS een alomvattend regionaal-stedenbouwkundig plan. Dit was een van de redenen waarom Rex Tugwell, die lid was van Roosevelt's *brain trust* en hoofd van de RA, het gebied rond Cincinnati zag als een goede plek om grootschalige plannen uit te rollen. Tugwell, die in politiek opzicht uitgesproken kritisch stond tegenover het kapitalisme, zag het regionale plan

5
Christine Macy en Sarah Bonnemaison, *Architecture and Nature Creating the American Landscape* (Londen: Routledge 2003).

6
Lewis Mumford, 'The Architecture of Power', *The New Yorker* 17/2 (1941), 58.

7
Derek H. Alderman en Robert N. Brown, 'When a New Deal Is Actually an Old Deal: The Role of TVA in Engineering a Racialized Jim Crow Landscape', in: Stanley Brunn (red.), *Engineering Earth: The Impacts of Mega-engineering Projects* (New York: Springer, 2011), 1901-1916.

8
William Leuchtenberg, *The White House Looks South: Franklin D. Roosevelt, Harry S. Truman, and Lyndon B. Johnson* (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2005), 57.

9
Diane Harris, 'Race, Space, and the Destabilization of Practice', *Landscape Journal* 26 (2007), 1-9. Zie voor aanvullend commentaar op de rasverhoudingen binnen de TVA: Alderman en Brown, 'When a New Deal Is Actually an Old Deal', op. cit. (noot 7).

10
Tim Culvahouse en Christine Macy, 'The Architect's Office of the Tennessee Valley Authority', in: Tim Culvahouse (red.), *The Tennessee Valley Authority: Design and Persuasion* (New York: Princeton Architectural Press, 2007), 40.

Roland Wank, Norris Dam and visitors' centre / Norris Dam en bezoekerscentrum, Norris, Tennessee

at hand.⁷ Others cited the difficulty of passing legislation when southern politicians 'insisted on strict adherence to the imperatives of white supremacy in administering New Deal programs'.⁸ The end result of the TVA as a regional megaproject can be said to reinforce and normalise the racism that was already present, what Diane Harris has referred to as a 'racialized landscape'.⁹

Fostering a Good Life in Greenhills, Ohio

Seeking to explore mass production in housing beyond the vernacular housing of Norris, Wank asked to step away from the TVA to devote more time to projects of the Resettlement Administration (RA), also created as part of Roosevelt's New Deal policies. Earle Draper suggested Wank would continue to serve as 'floating architect in charge of special projects' for the TVA.¹⁰

Wank emerged as the principal architect of Greenhills, Ohio, along with F. Frank Corder, located 8 km from the edge of the city of Cincinnati's border and 400 km north of the TVA projects. Built during the short duration of the RA (from 1935 to 1937), Greenhills was a modern garden city surrounded by a 1000-hectare greenbelt called Winton Woods. For Wank, Cincinnati was a site of recent success. Here, he worked on the nationally regarded Cincinnati Union Terminal (1929–1933) while at the firm of Fellheimer & Wagner.

Both Union Terminal and the development of Greenhills occurred within the framework of progressive planning in Cincinnati at the time. The town planner, John Nolen, completed the noteworthy garden suburb of Mariemont, Ohio at the edges of the city in 1923. In 1925, the City of Cincinnati completed the nation's first comprehensive plan. In part, this drew Rex Tugwell, part of Roosevelt's brain trust and head of the RA, to the area surrounding Cincinnati as a place to implement large-scale planning. For Tugwell, whose politics were decidedly critical of capitalism, the comprehensive regional plan was a 'unifying, cohesive, constructive, and truly general force'.¹¹ Believing pre-industrial modes of government were ineffective for the times, Tugwell believed in modernising government to match the scale of private enterprise.

At Greenhills, Tugwell planned to implement a modern garden city for low-income people at the edge of urban expansion to thwart further speculation and provide a demonstration project for the rest of the country through a form of

utopian cooperative living. Tugwell ultimately aspired to create hundreds of garden cities around the country, although the RA resulted in only three built projects: Greenhills, Ohio; Greenbelt, Maryland; and Greendale, Wisconsin. A combination of garden city principles, along with influences from Clarence Stein's Radburn, New Jersey and nearby Mariemont influenced the design as well as the site topography. Chief planner Justin Hartzog divided the site into two halves with curvilinear superblocks radiating to create shared green spaces between units. Similar to Radburn, Wank oriented the houses to face the lush green spaces of the greenbelt while cars and pedestrians entered through the back. While 1,000 units were initially considered, budget restrictions resulted in 676 units being constructed. Of these, 500 would be family units in multi-unit group housing. Four styles emerged, some taking cues from the local vernacular, while Wank's interests in mass production and the International Style also appear with clean lines, flat roofs and streamlined massings. Similar to experimentation in Norris, Wank deployed technologically modern kitchens with electrical appliances. At the centre of the community, a school, shopping centre and swimming pool anchored the overall site. Similar to the projects in the TVA, Greenhills was racially exclusive. While the adjacent burgeoning Black community of Lincoln Heights received funding for New Deal projects, the difference in benefits between the communities were stark.

7

Derek H. Alderman and Robert N. Brown, 'When a New Deal Is Actually an Old Deal: The Role of TVA in Engineering a Racialized Jim Crow Landscape', in: Stanley Brunn (ed.), *Engineering Earth: The Impacts of Mega-engineering Projects* (New York: Springer, 2011), 1901–1916.

8

William Leuchtenberg, *The White House Looks South: Franklin D. Roosevelt, Harry S. Truman, and Lyndon B. Johnson* (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2005), 57.

9

Diane Harris, 'Race, Space, and the Destabilization of Practice', *Landscape Journal* 26 (2007), 1–9. For additional commentary on the race relations of the TVA, see: Alderman and Brown, 'When a New Deal Is Actually an Old Deal', op. cit. (note 7).

10

Tim Culvahouse and Christine Macy, 'The Architect's Office of the Tennessee Valley Authority', in: Tim Culvahouse (ed.), *The Tennessee Valley Authority: Design and Persuasion* (New York: Princeton Architectural Press, 2007), 40.

11

Rexford Guy Tugwell, 'The Fourth Power', *Planning and Civic Comment* 5/2 (1939), 1–31.

als een 'verenigende, samenhangende, constructieve en werkelijk algemene kracht'.¹¹ Hij vond dat pre-industriële bestuursvormen niet geschikt waren voor zijn tijd; hij geloofde in modernisering van de overheid, zodat die de schaal van het particuliere bedrijfsleven zou kunnen evenaren.

Met Greenhills wilde Tugwell een moderne tuinstad voor mensen met een laag inkomen bouwen aan de stadsrand om verdere speculatie tegen te gaan en een demonstratieproject af te leveren voor de rest van het land in de vorm van een utopisch coöperatieve woonomgeving. Tugwell streefde ernaar uiteindelijk honderden tuinsteden in het hele land te laten verrijzen, maar de RA leverde slechts drie projecten op: Greenhills in Ohio, Greenbelt in Maryland en Greendale in Wisconsin. Het ontwerp en de topografie van het terrein waren niet alleen beïnvloed door Clarence Stein's Radburn in New Jersey en het nabijgelegen Mariemont, maar ook door een combinatie van tuinstadprincipes. Hoofdontwerper Justin Hartzog verdeelde het terrein in twee helften, met gebogen superblokken die straalsgewijs geplaatst waren om gemeenschappelijke groene ruimten tussen de blokken te creëren. Net als in Radburn oriënteerde Wank de woningen op de weelderige groengordel, terwijl auto's en voetgangers via de achterkant binnenkwamen. Aanvankelijk werd de bouw van 1.000 eenheden overwogen, maar door budgettaire beperkingen werden er uiteindelijk 676 gebouwd. Dit was inclusief 500 meergezinswoningen. Er ontstonden vier stijlen, sommige het resultaat van de lokale bouwstijl, terwijl Wank's belangstelling voor massaproductie en de International Style ook tot uiting kwam, en wel in strakke lijnen, platte daken en gestroomlijnde massa's. Net als in Norris experimenteerde Wank ook hier met moderne keukens vol elektrische apparaten. Een school, een winkelcentrum en een zwembad in het centrum van de gemeenschap verankerden het geheel. Net als in de projecten van de TVA was er in Greenhills sprake van apartheid. Hoewel de aangrenzende zwarte gemeenschap van Lincoln Heights wel financiering ontving voor New Deal-projecten, liepen de voordelen die de twee gemeenschappen binnen haalden, sterk uiteen.

Wreed optimisme en de infrastructuur van het gemeengoed
In veel opzichten kan de periode waarin het werk van Wank, de TVA en de RA plaatsvond,

worden opgevat als een tijdperk van heroïsch modernisme dat vandaag de dag niet zou kunnen worden gereproduceerd. In de VS is de politieke steun voor dergelijke grootschalige interventies om verschillende redenen zowel aan liberale als aan conservatieve zijde niet langer aanwezig. Toch wordt de periode van de New Deal-programma's vaak nog gezien als een periode waarin planners, ingenieurs en de overheid al samenwerkend een enorm verschil wisten te maken.

De nalatenschap van veel New Deal-projecten is ook nu nog problematisch en er blijven zich nieuwe problemen voordoen. In Greenhills, bijvoorbeeld, kost het de lokale overheid moeite om de gemeenschap in stand te houden, sinds de federale overheid de stad in 1950 afstootte en aan de Greenhills Cooperative Association verkocht. Het oorspronkelijke aantal eenheden is sterk teruggebracht en dat betekent dat de kleine gemeenschap worstelt om een belastinggrondslag te behouden waarmee de oorspronkelijke woningen kunnen worden gehandhaafd. In 1935 schreef Clarence Stein een rapport ter beoordeling van de groengordelgemeenschappen en hij suggereerde dat zo'n stad een bevolking van ten minste 4.000 en idealiter nabij de 7.000 mensen nodig zou hebben.¹² In 1954, kort nadat de federale regering de stad had verkocht, werd 1.411 ha voor uitbreiding bestemde stadsgrond verkocht aan de naburige gemeente, waardoor de kans op financiële stabiliteit voor de lange termijn nog verder werd beperkt.¹³ Onlangs, in 2009, heeft de lokale overheid 52 eenheden van de oorspronkelijke stad gesloopt, omdat men niet in staat was ze te onderhouden, en in 2017 is er een aantal meergezinswoningen afgebroken.

Net als Greenhills heeft het door de TVA bediende gebied nooit de beoogde ambities op het vlak van schaal of bosbehoud gerealiseerd.

¹¹ Rexford Guy Tugwell, 'The Fourth Power', *Planning and Civic Comment* 5/2 (1939), 1-31.

¹² Joseph L. Arnold, *The New Deal in the Suburbs: A History of the Greenbelt Town Program 1935-1954* (Columbus: The Ohio State University Press, 1971), 90-91.

¹³ Rita Walsh, 'Greenhills Historic District' Hamilton County, Ohio. National Register of Historic Places Inventory-Nomination Form, 1988. National Park Service, US Department of the Interior, Washington, DC.

Roland Wank & G. Frank Cordner, construction photo/ foto tijdens de bouw, Greenhills, Ohio, 1936

Waar oorspronkelijk werd begonnen met een reeks pogingen tot conservering en dambouw om boeren in moeilijkheden te helpen, ontstond al snel een centrum voor onderzoek en productie van kernwapens, voornamelijk in Oak Ridge, Tennessee, terwijl de uitdijende, snelweggerichte ontwikkeling er doorgaat. Tegenwoordig is de TVA het grootste federale nutsbedrijf, dat meer dan 10 miljoen mensen in het zuidoosten bedient. Maar zelfs de machtige hydro-elektrische dammen die de TVA architectonisch onderscheiden, vertegenwoordigen slechts 11 procent van de energieproductie van de TVA, en de productie van zonne- en windenergie slechts 3 procent. Momenteel is het de bedoeling dat de TVA de energieproductie uit aardgas gaat verhogen, terwijl de oudere centrales worden ontmanteld.¹⁴

Wat te denken van een dergelijke situatie? De oorspronkelijke ambities op het vlak van schaalvoordelen en behoud van bosgebied van de TVA en de RA zijn grotendeels on vervuld gebleven. Waar ze wel werden bereikt, raakten mensen verstrikt in een hiërarchische bureaucratische knoop die de overheid tot op de dag van vandaag niet wil of kan ontwarren. Ze verstevigden ook de raciale ongelijkheid waarvan de gevolgen ook nu nog voelbaar zijn. Architectuurcriticus Reyner Banham beschreef de TVA als een 'radicaal sociaal experiment dat "op de grond" op extreem conservatieve wijze werd uitgevoerd'.¹⁵ Banham suggereerde dat TVA-bestuurders opereerden onder het mom van populisme en tegelijkertijd een afhankelijkheid van technocratische elites classificeerden met de woorden: 'Het volk is tegenwoordig hulpeloos zonder deskundigen'.¹⁶

Ondanks deze tekortkomingen zijn architecten, planners en progressief georiënteerde activisten nog steeds op zoek naar het optimisme dat met het New Deal-tijdperk wordt geassocieerd, en roepen ze ook nu nog op tot een ambitieuze Green New Deal. Als breed beleidsvoorstel zou de Green New Deal qua doel en reikwijdte vergelijkbaar zijn met de oorspronkelijke reeks programma's en projecten uit de tijd van Roosevelt.

Cultureel theoreticus Lauren Berlant bedacht in 2011 de term 'wreed optimisme', die zij definieert als 'een gehechtheid aan gecompromitteerde mogelijkhedencondities waarvan de verwezenlijking ofwel onmogelijk blijkt te zijn, of pure fantasie, of maar al te mogelijk, en giftig'.¹⁷

Volgens Berlant is elke gehechtheid optimistisch en is 'wreed optimisme' de voorwaarde om gehecht te blijven aan een duidelijk problematisch object. Dit object presenteert zich als een 'cluster van beloften' en kan qua vorm een instelling, een politieke partij of zelfs een reeks alledaagse gewoonten zijn. In haar commentaar op de toename van infrastructuur en het smeden van coalities in de twintigste eeuw stelt Berlant dat 'planning kan worden gezien als een neurotische herinnering aan het optimisme van het vorige tijdperk', dat ervan uitging dat 'iedereen substantieel noodzakelijk was voor [het verkrijgen van] kapitaal'.¹⁸

Als je deze definitie afzet tegen projecten als Greenhills en die van de TVA, was het gezien de politieke beperkingen voor Rex Tugwell onmogelijk om de regionale ontwikkeling ingrijpend te veranderen via honderden, door de federale overheid gefinancierde nieuwe groengordelsteden. Tegenwoordig zijn zaken die binnen de huidige architectonische en politieke realiteit wellicht maar al te mogelijk zijn, waarschijnlijk giftig, of op zijn minst ontoereikend om grootschalige kwesties als de klimaatcrisis, infrastructurele collaps en rassenscheiding aan te pakken.

Wank en Tugwell voerden een van de meest politiek progressieve projecten in de Amerikaanse geschiedenis uit, geworteld in optimisme, in een poging om de schadelijke gevolgen van kapitalistische speculatie achter zich te kunnen laten. Wank's talent om het idee van een progressieve moderniteit te verkopen, verdoezelt echter de politieke realiteit van zowel die tijd als het huidige tijdsgewricht. De politieke kaders, hoe gunstig ook voor een experimentele progressieve architectuur ten tijde van Roosevelt, waren altijd al partijdig en bevooroordeeld. Als ze werden uitgevoerd benadrukten deze projecten de

¹⁴ Lisa Friedman, 'Largest Federal Utility Chooses Gas, Undermining Biden's Climate Goals', *The New York Times*, 17 maart 2022.

¹⁵ Reyner Banham, 'The Grand Job of the Century', *Habitat International* 5 (1981), 596.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Berlant, *Cruel Optimism*, op. cit. (noot 2), 24.

¹⁸ Lauren Berlant, 'The Commons: Infrastructures for Troubling Times*', *Environment and Planning D: Society and Space* 34/3 (2016), 409.

Cruel Optimism and the Infrastructure of the Commons

In many ways, the work of Wank, the TVA and the RA can be read as an era of heroic modernism that would not be reproduced today. The political landscape for such large-scale intervention in the United States is no longer supported for a variety of reasons coming from both liberal leaning and conservative factions. However, many still look to the New Deal as a period in which planning, engineering and government worked in concert to produce scalar difference.

The legacy of many New Deal projects is still problematic, and new issues continue to arise. In Greenhills, for example, the local government struggles to maintain the community since the federal government divested and sold the city to the Greenhills Cooperative Association in 1950. A vast reduction in the original number of units built means the small community struggles to maintain a tax base to preserve the original homes. In 1935, Clarence Stein wrote a report assessing the greenbelt communities suggesting the town would need a population of at least 4,000 and ideally closer to 7,000 people.¹² By 1954, shortly after the federal government sold the town, 1,411 hectares of the town allocated for expansion were sold to the neighbouring community, further constraining any possibility of long-term financial sustainability.¹³ Recently, the local government demolished 52 units of the original town in 2009 due to an inability to maintain them, and in 2017 tore down several more units of group housing.

Similar to Greenhills, the area served by the TVA never reached the scalar or woodland conservation ambitions originally intended for it. What originally began as a series of conservation and water damming efforts to help struggling farmers quickly transitioned to a centre of nuclear weapons research and production, primarily at Oak Ridge, Tennessee, while sprawling motorway-oriented development continues. Today, The TVA is the largest federally owned utility, serving more than 10 million people across the southeast. However, even the mighty hydroelectric dams that architecturally distinguish the TVA represent only 11 per cent of the TVA's energy production portfolio, and solar and wind production represent just 3 per cent. Currently, The TVA is projected to increase energy production through natural gas as older power plants are decommissioned.¹⁴

What to make of such a situation? The initial

scalar and social ambitions of the TVA and the RA went largely unfulfilled. Where implementation did occur, it tied people into a top-down bureaucratic bind that government today seems unwilling or unable to attend to. It also cemented racial disparities, the effects of which can still be felt. Architecture critic Reyner Banham described the TVA as a 'radical social experiment administered "on the territory" with extreme conservatism'.¹⁵ Banham suggested that TVA administrators operated under the guise of populism while codifying a dependency on technocratic elites saying: 'The people are now helpless without the experts'.¹⁶

Despite these shortcomings, architects, planners and progressively oriented activists still seek the optimism associated with the New Deal era, calling for an ambitious Green New Deal today. As a broad policy proposal, the Green New Deal would be similar in aim and scope to the initial set of programmes and projects of the Roosevelt era.

In 2011 cultural theorist Lauren Berlant coined the term 'cruel optimism', which she describes as 'a relation of attachment to compromised conditions of possibility whose realization is discovered either to be impossible, sheer fantasy, or too possible, and toxic'.¹⁷ According to Berlant, all attachment is optimistic and cruel optimism is the condition of maintaining an attachment to a significantly problematic object. This object presents itself as a 'cluster of promises' and might be an institution, political party or even everyday habits. Commenting on infrastructural expansion and building coalitions in the twentieth century, Berlant offers that: 'Planning can be seen as a neurotic

¹² Joseph L. Arnold, *The New Deal in the Suburbs: A History of the Greenbelt Town Program 1935-1954* (Columbus: The Ohio State University Press, 1971), 90-91.

¹³ Rita Walsh, 'Greenhills Historic District' Hamilton County, Ohio. National Register of Historic Places Inventory-Nomination Form, 1988. National Park Service, US Department of the Interior, Washington, DC.

¹⁴ Lisa Friedman, 'Largest Federal Utility Chooses Gas, Undermining Biden's Climate Goals', *The New York Times*, 17 March 2022.

¹⁵ Reyner Banham, 'The Grand Job of the Century', *Habitat International* 5 (1981), 596.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Berlant, *Cruel Optimism*, op. cit. (note 2), 24.

bestaande sociale ongelijkheid, terwijl ze verdere sociale ongelijkheid introduceerden door technocratische planning van bovenaf. De allure van Wank's architectuur voedt een optimisme dat inderdaad aantrekkelijk is voor veel mensen die vandaag de dag een architectonische, ecologische en publieksgerichte agenda op enige schaal willen uitvoeren. Het kan echter een daad van 'wreed optimisme' zijn om voortdurend aan te sluiten bij bestaande bouwcoalities en politieke kaders, in de hoop het deze keer 'goed te doen' — ondanks talloze tekenen dat een dergelijke agenda niet mogelijk of zelfs niet wenselijk is. Een alternatieve agenda zou afstand kunnen nemen van de comfortabele professionele afstemming van de architectuur op deze instellingen en zich in plaats daarvan focussen op de herinrichting van instituties en een beroep op meer daadkracht. Als gehechtheid altijd optimistisch is, dan kan het zoeken naar een alternatieve verbinding uiteindelijk een andere configuratie opleveren, één die geschikt is om de talloze crises van deze tijd het hoofd mee te bieden.

Vertaling: InOtherWords, Maria van Tol

reminder of the previous era's optimism that everyone, or anyone, could be significantly necessary to [acquire] capital.¹⁸

Reading this definition against projects like Greenhills and the TVA, it was an impossible reality for Rex Tugwell to dramatically alter regional development through hundreds of federally funded greenbelt new towns, given political constraints. Today, things that might be *too* possible within current architectural and political reality are likely toxic or at the very least inadequate to address the large-scale matters of concern like the climate crisis, infrastructural collapse and racial segregation.

Both Wank and Tugwell implemented one of the most politically progressive projects in the country's history, rooted in an optimism to transcend the detrimental impacts of capitalist speculation. However, Wank's talents at selling an idea of progressive modernity obscure the political realities of the time and of today. The political frameworks, however favourable they may have been for experimental progressive architecture during the Roosevelt era, were always only ever partial. And, when implemented, these projects recreated existing social disparities while introducing new ones through top-down technocratic planning. The allure of Wank's architecture fosters an optimism that is indeed attractive to many today who wish to implement an architectural, ecological and publicly oriented agenda at scale. However, it may be an act of cruel optimism to continually realign oneself with existing building coalitions and political frameworks in the hope to 'get it right this time around', despite numerous signs that such an agenda is not possible or even desirable. An alternative agenda might be to step away from the comfortable professional alignment of architecture with these institutions and focus instead on reimagining institutions and the profession in ways that foster more agency. If all attachments are optimistic, then seeking alternative attachments may ultimately provide a different configuration suited to the extended multiple crises at hand.

18

Lauren Berlant, 'The Commons: Infrastructures for Troubling Times*', *Environment and Planning D: Society and Space* 34/3 (2016), 409.